

допустили бездіяльність, адміністративний суд може за власною ініціативою розпорядитися про збір доказів і, заслухавши сторони, взяти до уваги ті, які не були подані ними.

Адміністративний суд розглядає справи не інакше, як за заявами, поданими сторонами судового процесу, і не може виходити за межі вимог, заявлених ними, але він не зобов'язаний додержуватися формулювань, наведених у заявах.

Адміністративний суд може збирати докази за клопотанням учасників судового процесу, якщо вони не мають можливості самостійно їх надати.

Адміністративний суд може збирати докази за власною ініціативою з метою перевірки та уточнення доказів, наданих учасниками судового процесу.

Здійснюючи право громадян на судовий захист, запропонований проект Адміністративного процесуального кодексу України передбачає можливість складати заяву, яка подається до суду безпосередньо суб'єктом звернення, на його прохання працівником канцелярії того ж суду.

Специфіка розгляду справ за правилами адміністративного судочинства, необхідність дійсного і якісного розгляду справ скаргами (заявами) громадян про порушення їх законних прав та інтересів в сфері управлінської діяльності, навантаженість загальних судів тягне за собою необхідність якомога скорішої організації адміністративних судів.

Згідно із Законом України "Про судоустрій України" вони повинні бути створені протягом трьох років. Виключна адміністративна спеціалізація адміністративних судів сприятиме кваліфікованому й фаховому розгляду справ, які виникають із адміністративно-правових відносин і стосуються захисту конституційних прав, свобод громадян у сфері управлінської діяльності.

Література

1. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30.
2. Цивільно-процесуальний Кодекс України // Відомості Верховної Ради України. — 1963. — № 30. — Ст. 464.
3. Про звернення громадян: Закон України // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 31.
4. Ківалов С. В., Біла Л. Р. Концепція реформи адміністративного права України (проект) // Адміністративне право України: Навчальний посібник. — Одеса: Юридична література, 2001.
5. Про Судоустрій України: Закон України від 7. 02. 2002р. №3018-III // Відомості Верховної Ради України. — 2002. — № 3.
6. Адміністративний процесуальний Кодекс України (проект) №1331-1. від 10. 09. 2002 р.

УДК 342.92:347.799.6

В. В. Серафімов

канд. юрид. наук,

доцент кафедри морського та митного права ОНЮА

НОРМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА, ЯКІ ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ПРАВОПОРЯДОК У ТОРГОВЕЛЬНОМУ МОРЕПЛАВСТВІ У ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ ДЕРЖАВИ

Глобальний характер використання Світового океану і його ресурсів визначає найважливішу рису відносин, які складаються у зв'язку з цим між державами: вирішення проблем освоєння морських просторів і ресурсів океану може і повинне здійснюється лише в умовах миру і правопорядку та на основі широкого міжнародного співробітництва.

Прагнення України до розвитку міжнародного співробітництва на морських просторах на основі співробітництва всіх держав знайшло вираження в активній участі України у Женевській конференції по морському праву 1958 року і ратифікації Україною Конвенції ООН по морському праву 1982 року.

Ця Конвенція наділяє держави правом санкціонованого втручання в мореплавання у відкритому морі, таким як, "право на огляд", "право переслідування по "гарячих слідах", й іншими повноваженнями, що, з одного боку гарантує державі можливість здійснення своєї національної юрисдикції в рамках міжнародного права, а з іншого боку — є певними гарантіями забезпечення правопорядку на морях [1].

Процедури і підстава застосування актів санкціонованого втручання в торговельне мореплавання (тобто таких, що застосовуються компетентними органами й особами у випадку протиправної поведінки у сфері торговельного мореплавання) були об'єктом численних досліджень, до яких однак, в основному зверталися лише представники міжнародного і морського права.

Серед дослідників відсутні представники адміністративно-правової науки, у той час як багато аспектів санкціонованого втручання в торговельне мореплавання мають адміністративно-правовий характер. По-перше, багато норм, що визначають межі правомірної діяльності на морі є адміністративно-правовими, по-друге, акти санкціонованого втручання здебільшого являють собою примусові заходи (затримка суден, огляд, морські арешти і т. д.). Тому, з одного боку, представники науки морського права лише констатуючи наявність актів санкціонованого втручання в торговельне мореплавання не ставили питання про правову природу цих актів і порядок їхнього застосування, з іншого боку — представники науки адміністративного права при дослідженні сутності, видів і сфери дії адміністративно-правових норм і засобів забезпечення їхнього дотримання зовсім випустили з уваги велику групу норм адміністративного права, що є специфічними в залежності від дії в просторі і за колом осіб, що регулюють відносини в сфері торговельного мореплавання, а також залишили без уваги специфічні примусові заходи (міри попередження, припинення), що застосовуються при протиправній поведінці в цій сфері суспільно-економічного життя [2].

Таке відношення адміністративно-правової науки до визначених вище проблем практики не могло відбитися на підготовці таких актів як Кодекс України про адміністративні правопорушення, Адміністративно-процесуальний кодекс України й інших нормативних актів, передбачених у Концепції розвитку законодавства України у 1997–2005 рр. [3]. Розробка цих актів є складовою частиною проведеної в Україні адміністративної реформи, тому звертання до адміністративно-правових проблем санкціонованого втручання в торговельне мореплавання має не тільки теоретичне, але і серйозне практичне значення, оскільки від вирішення цієї проблеми залежить: визначення місця і значення адміністративно-правових норм у регламентації порядку торговельного мореплавання, вивчення правової природи засобів, названих у науці морського права засобами санкціонованого втручання у торговельне мореплавання; аналіз стану правової регламентації основ і порядку їхнього застосування в залежності від місця протиправної поведінки — у відкритому морі, прилеглий зоні, виключній (морській) економічній зоні, територіальному морі і внутрішніх водах та практиці застосування норм, що регламентують цей порядок; вплив міжнародних норм, правил і стандартів на формування законодавства України, що визначає підстави і процедури застосування адміністративно-правових засобів втручання в сферу торговельного мореплавання; аналіз правового статусу органів і осіб, що здійснюють таке втручання; розробка рекомендацій про підвищення якості національного законодавства й інших нормативних актів, які містять норми адміністративного й адміністративно-процесуального права, що регламентують підстави і процедуру санкціонованого втручання в торговельне мореплавання, і пропозиції по удосконаленню статусу органів та осіб, що застосовують ці примусові заходи.

Література

1. Конвенція ООН по морському праву от 10 декабря 1982 года / Конституция для океанов (UNCLOS 82): Учебно-методическое пособие / Сост. Е. В. Додин, С. А. Кузнецов; Под. ред. С. В. Кивалова // Библиотека журнала "Торговое мореплавание". — 1998. — №3/II.
2. Е. В. Додин, В. В. Серафимов. Санкционированное вмешательство в сфере торгового мореплавания: Учебное пособие. — Одесса: Юридична література, 2001.
3. Концепція розвитку законодавства України на 1997–2005 рр. — К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 1997. — 122 с.

УДК 351.713

О. В. Тодошак

канд. юрид. наук, доцент кафедри адміністративного та фінансового права ОНЮА

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ПОРУШЕНЬ В МИТНИХ ОРГАНАХ

Забезпечення законності в діяльності митних органів та їх посадових осіб нерозривно пов'язане із запобіганням їхнім корупційним діям, оскільки найважливішим фактором забезпечення законності діяльності всіх державних структур, у тому числі митних органів, служить попередження та рішуча боротьба з корупцією. Тому керівництво Митної служби України з особливою увагою сприйняло Постанову Верховної Ради України "Про підсумки розгляду звіту Голови Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з організованою злочинністю та корупцією" від 26 лютого 2002 р., доповіді